

VERANDER

SCHAKEL UIT. ZET LAGER. RECYCLE. LOOP.

Doe een belofte!

Europese Commissie

**Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw
vragen over de Europese Unie**

**Gratis nummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Als u mobiel of in een telefooncel of hotel belt, hebt u misschien geen toegang tot gratis nummers of kunnen kosten worden aangerekend.

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op internet
via de Europaserver (<http://europa.eu>).

Bibliografische gegevens bevinden zich aan het einde van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2007

ISBN 978-92-79-06216-2

© Europese Gemeenschappen, 2007
Overneming met bronvermelding toegestaan.

Printed in Belgium

Gedrukt op kringlooppapier waaraan het EU-ecolabel voor grafisch papier is toegekend
(www.europa.eu.int/ecolabel)

KLIMAATVERANDERING HEB JE ZELF IN DE HAND.

Doe een belofte!

Brussel, 1 augustus 2006

Beste student,

Klimaatverandering is een kwestie van wereldbelang. Je hebt misschien gemerkt dat er in het nieuws steeds meer verhalen opduiken over de opwarming van de aarde en dat politieke leiders wereldwijd hierover spreken.

Als we niets ondernemen tegen klimaatverandering zal de wereld er over een paar decennia heel anders uitzien. Het zal steeds warmer worden en door het smeltende poolijs zullen sommige eilanden en kustgebieden in zee verdwijnen. Er zullen meer orkanen, overstromingen, hittegolven en droogtes zijn. In veel werelddelen zal honger- en watersnood ontstaan, en sommige klimaatgevoelige planten en dieren, zoals ijsberen en pinguïns, zullen uitsterven.

Wij kunnen ervoor zorgen dat dit niet gebeurt, maar dan moet iedereen afzonderlijk, samen met de industrieën en regeringen in de hele wereld zijn steentje bijdragen aan de bestrijding van klimaatverandering. Het klimaat verandert voornamelijk door de manier waarop we energie opwekken en gebruiken. Zo hebben we elektriciteit, zijn onze huizen warm, werken onze fabrieken, rijden onze auto's en kunnen we het vliegtuig nemen om op vakantie te gaan. Door deze gedragspatronen te veranderen en zuiniger om te springen met energie, kunnen we de uitstoot verminderen van CO₂ en andere broeikasgassen die verantwoordelijk zijn voor klimaatverandering.

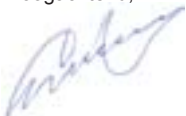
De Europese Commissie voert een campagne in de hele Europese Unie om mensen bewust te maken van klimaatverandering en van wat we ertegen kunnen ondernemen. Voor deze campagne hebben we een brochure samengesteld voor leerlingen waarin je informatie vindt over klimaatverandering en de rol die jij kunt spelen om er iets aan te doen. Je wordt ook uitgenodigd om een belofte te ondertekenen om je CO₂-emissies te beperken door kleine veranderingen aan te brengen in je dagelijkse routine.

Om het probleem een halt toe te roepen, is het belangrijk dat je weet wat klimaatverandering inhoudt. Wanneer jij volwassen bent, bestaat de kans dat de aarde er slechter aan toe is. Ik zou je willen aanmoedigen om deze kwestie ook in je klas te bespreken. Als jij en al je schoolkameraden de belofte ondertekenen, kunnen jullie samen jullie inspanningen bijhouden en ervaringen bij het bestrijden van de opwarming van de aarde bespreken.

De belofte kun je samen met nog meer informatie en lesmateriaal terugvinden op www.climatechange.eu.com.

Klimaatverandering beïnvloeden is een van de grootste uitdagingen voor de mensheid. Wij hopen dat jij en je school ons zullen helpen om het probleem nu aan te pakken!

Hoogachtend,

Stavros Dimas

Europees Commissaris voor Milieu

SCHAKEL UIT. ZET LAGER. RECYCLE. LOOP. VERANDER

Klimaatverandering heb je zelf in de hand

Wat voor weer is het vandaag?

Mensen praten veel over het weer. Dat is niet vreemd als je bekijkt welke invloed het weer eigenlijk heeft op ons humeur en op de manier waarop we ons kleden.

"Klimaat" is echter niet hetzelfde als "weer". Het is het gemiddelde weerpatroon voor een bepaalde streek over een lange periode.

Is het normaal dat het klimaat verandert?

Het klimaat verandert voortdurend als gevolg van natuurlijke factoren. Uit recente studies blijkt echter, dat er de laatste decennia buitengewone klimaatvariaties zijn opgetreden. Dit is te wijten aan het gebruik van fossiele brandstoffen, industriële processen en het landgebruik.

Waarom gebeurt dit?

De zonnestralen warmen het aardoppervlak op. Naarmate de temperatuur stijgt, wordt de hitte terug de atmosfeer ingestuurd. Een deel van deze hitte wordt geabsorbeerd of teruggekaatst naar de aarde door broeikasgassen in de atmosfeer zoals kooldioxide (CO_2), waterdamp, lachgas, methaan en ozon. Dit natuurlijke proces wordt het "broeikaseffect" genoemd en maakt leven op onze planeet mogelijk. Zonder dit proces zou de gemiddelde temperatuur -18°C bedragen.

In de laatste eeuw heeft de invloed van menselijke activiteiten zijn tol geëist. De concentratie van broeikasgassen in de dampkring (waarvan 80% uit CO_2 bestaat) is hoger dan in de afgelopen 650.000 jaar. Het resultaat hiervan is dat de gemiddelde temperatuur de afgelopen eeuw globaal gestegen is met $0,74^\circ\text{C}$ en in Europa met 1°C .

Door het verbranden van fossiele brandstoffen zoals gas, olie en kolen voor energie heeft de mens grote hoeveelheden CO_2 de atmosfeer ingestuurd. Ook komen broeikasgassen vrij bij industriële activiteiten, in de landbouw en op stortplaatsen.

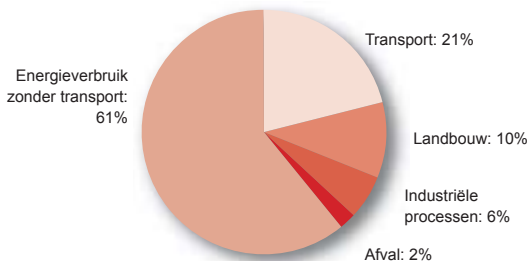

Wist je dat ...?

- De 11 warmste jaren sinds het begin van de metingen allemaal na het begin van de jaren 1990 vielen.
- Wetenschappers voorzien dat de temperaturen op aarde deze eeuw tussen 1,1 tot 6,4°C kunnen stijgen als geen maatregelen worden getroffen om de emissies te verlagen.

Dragen Europeanen bij tot het probleem?

Uitstoot van broeikasgassen in de EU in 2003

Wist je dat ...?

- Elke Europeaan verantwoordelijk is voor 11 ton broeikasgasuitstoot per jaar.
- Huishoudens een derde van het energieverbruik in de EU voor hun rekening nemen en daarom verantwoordelijk zijn voor ongeveer 20% van de energiegerelateerde CO₂-emissies in de EU. 70% van de energie die huishoudens verbruiken, gaat naar het verwarmen van onze huizen, 14% naar het verwarmen van water en 12% naar verlichting en elektrische toestellen.
- Personenwagens verantwoordelijk zijn voor 10% van de CO₂-uitstoot in de EU.
- Europa slechts 7% van de wereldbevolking herbergt, maar 20% van 's werelds ecosysteembronnen gebruikt in termen van vezels, voedsel, energie en afvalverwerking.
- Elke Europeaan dagelijks gemiddeld 1 kg afval produceert. We produceren jaarlijks net zoveel verpakkingsafval als het gewicht van 4000 Eiffeltorens bij elkaar, en dit gaat door in stijgende lijn.

Wat is de impact van klimaatverandering?

- ❗ **Ijskappen smelten.** Het deel van de zee dat bedekt is met noordpoolijs is de laatste decennia met 10% afgenomen en de dikte van het ijs boven het water is met ongeveer 40% verminderd. Aan de andere kant van de aardbol is de ijslaag boven het zuidpoolgebied onstabiel geworden.
- ❗ **Gletsjers verdwijnen.** Waarschijnlijk zal 75% van de gletsjers in de Zwitserse Alpen tegen 2050 verdwenen zijn.
- ❗ **Zeeniveaus stijgen.** De afgelopen eeuw is het zeeniveau met 12-22 cm gestegen en men verwacht dat daar deze nog 59 cm zal bijkomen. Hierbij is dan nog geen rekening gehouden met de snelle veranderingen in de ijsstroom van Groenland en Antarctica. De waarden kunnen dus nóg hoger uitvallen.
- ❗ **Extreme weersomstandigheden zoals stormen, overstromingen, droogtes en hittegolven.** In het laatste decennium waren er drie keer meer weegerelateerde natuurrampen dan in de jaren '60. Vanaf ongeveer 2070 zou Europa elke twee jaar een hittegolf zoals in 2003 te verduren kunnen krijgen. De uitzonderlijk warme zomer van 2003 droeg bij tot de vroegtijdige dood van 35.000 Europeanen in de eerste twee weken van augustus, zorgde voor grootschalige bosbranden en bracht de landbouw een schade toe van 10 miljard euro.
- ❗ **Biodiversiteit gaat achteruit.** Vele dieren en planten zullen zich niet kunnen aanpassen aan de veranderde temperaturen. Vooral diersoorten zoals ijsberen, walrussen en pinguïns zijn kwetsbaar.

Dit is verontrustend! Wat doen we hieraan?

De Europese Unie (EU) trekt het voortouw bij internationale pogingen om klimaatverandering te bestrijden. Deze worden samengebracht in het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering van 1992 en het Protocol van Kyoto uit 1997, waarin de doelstellingen zijn vastgelegd voor de uitstoot van broeikasgassen in de geïndustrialiseerde landen. De Europese Commissie heeft verschillende maatregelen ontwikkeld om de Europese lidstaten te helpen hun Kyoto-doelstellingen te bereiken. Regeringen stellen beperkingen aan de uitstoot van broeikasgassen door de industrie- en energiesectoren emissierechten toe te kennen. Ondernemingen mogen emissierechten verhandelen om de kosten laag te houden (emissiehandel). Andere maatregelen van de EU hebben als doel de energie-efficiëntie van fabrieken, gebouwen en huishoudtoestellen te verbeteren.

In 2012 komt een einde aan de geldigheid van de doelstellingen van het Kyoto-protocol voor de verlaging van de emissies. De EU is er vast van overtuigd dat een ambitieus, nieuw, wereldwijd akkoord nodig is om de strijd tegen de klimaatverandering in de daaropvolgende periode met nog meer inzet te voeren. Om te voorkomen dat de opwarming van de aarde gevaarlijk wordt, mogen de wereldwijde emissies van broeikasgassen tegen 2050 nog maar de helft bedragen van het niveau in 1990 en moeten de emissies van de industrielanden met 60-80 % zijn verlaagd.

Europees commissaris voor Milieu Stavros Dimas zegt:

"Mensen hebben de neiging te geloven dat persoonlijke keuzes geen verschil maken voor het algemeen belang, maar dat is wel zo. Daar waar wij de bron van klimaatverandering zijn geweest, kunnen we ook helpen bij de bestrijding. Iedereen kan een steentje bijdragen door keuzes te maken die respect tonen ten aanzien van het leefmilieu."

Veel bedrijven leveren een bijdrage via een milieuvriendelijke productie. Autofabrikanten proberen het brandstofrendement van auto's die in de EU verkocht worden, te verhogen, aangezien een beter brandstofrendement voor minder CO₂-uitstoot zorgt.

Bekijk de websites van je favoriete merken en ga na wat zij doen om klimaatverandering tegen te gaan.

Wil je hier meer over weten? Bezoek dan www.eea.europa.eu

Ga voor meer informatie over de acties van het Directoraat Generaal Milieu van de EU-Commissie naar: http://www.europa.eu.int/comm/environment/climat/home_en.html

Neem ook een kijkje op de websites van de Belgische overheid

<https://portal.health.fgov.be/> en <http://www.klimaat.be/nl/emissieCO2.html>

Wat kan ik doen? Doe een belofte!

*Iedereen kan een rol spelen in de strijd tegen klimaatverandering.
Hieronder vind je een lijst van acties die je gemakkelijk kunt uitvoeren!*

SCHAKEL UIT

- Schakel lichten uit die niet langer hoeven te branden.
- Laat je tv, stereo of computer niet in stand-by staan. Een televisietoestel in stand-by verbruikt immers gemiddeld 45 % van de energie die een televisie in de aan-modus verbruikt.
- Laat ook je mobiele telefoon niet in de oplader zitten als de batterij opgeladen is. Anders verspil je 95% van de elektriciteit. Eigenlijk wordt slechts 5% gebruikt om je telefoon op te laden.
- Praat met je ouders over energiebesparende lampen - die gaan langer mee en verbruiken vijf keer minder elektriciteit dan gewone lampen.
- Als je ouders nieuwe huishoudtoestellen (koelkasten, wasmachines, enz.) kiezen, vraag hen dan om te kiezen voor een toestel met het Europees Energielabel A+.

ZET LAGER

- Laat bij het luchten van je kamer het raam een paar minuten openstaan en doe het daarna dicht in plaats van de warmte te laten ontsnappen gedurende een lange periode.
- Overleg met je ouders om de thermostaat thuis te programmeren zodat de temperatuur 's nachts of wanneer niemand thuis is tot 17°C wordt teruggebracht. Tegen de tijd dat je wakker wordt of thuis komt, is de temperatuur weer aangenaam 20°C.
- Bespaar heet water door een douche te nemen in plaats van een bad.
- Kook alleen de hoeveelheid water die je nodig hebt, om een warme drank te maken.
- Verwarm je huis niet te veel. Door de verwarming slechts 1°C lager te zetten, kan je gezin tot 7% besparen op verwarmingskosten. 70% van de energie die door huishoudens gebruikt wordt, gaat naar verwarming.
- Ontdooi je koelkast regelmatig. Je kunt tot 30% besparen op de verbruikte energie.
- Stel je koelkast niet op de hoogste koelinstelling in. Een temperatuur van 4°C is ideaal. Is de temperatuur lager, dan verspil je alleen maar energie.
- Zet geen heet of warm eten in de koelkast. Laat het eerst afkoelen en zet het daarna in de koelkast.

RECYCLE

- Als je gaat winkelen, gebruik dan een herbruikbare tas in plaats van een plastic wegwerptas.
- Breng gebruikt glas naar de glascontainer en sorteer papier en karton. Fabrieken verbruiken veel minder energie als ze papier maken van oude kranten in plaats van houtpulp.
- Als je een tuin hebt, verwerk dan je biologisch afbreekbaar afval tot compost.
- Kies producten met minimale verpakking en koop wanneer mogelijk navulverpakkingen.
- Neem je middageten mee in een herbruikbare broodtrommel in plaats van verpakt in aluminiumfolie of een boterhamzakje.

LOOP

- Vermijd je scooter of de auto te nemen voor kleine afstanden. Ga liever te voet of met de fiets!
- Als je langere afstanden aflegt, bedenk of je de tram, bus of trein kunt nemen.
- Vermijd het vliegtuig. Vliegtuigen sturen immers grote hoeveelheden CO₂ de atmosfeer in. Vliegverkeer is de snelst groeiende bron van CO₂-emissies.
- Als je ouders van plan zijn een auto te kopen, vraag hen dan om een kleiner model te kopen met een hoog brandstofrendement. Op die manier besparen ze ook op hun benzinerekening! De Europese wetgeving verplicht autofabrikanten om informatie te geven over CO₂-uitstoot en benzineconsumptie.

EXTRA ACTIVITEITEN

- Plant een boom op school, in je tuin of buurt! Vijf bomen nemen ongeveer een ton CO₂ op tijdens hun levensduur.
- Probeer in winkels en supermarkten producten te vinden met het Ecolabel, dat een kleine bloem heeft als symbool.
- Gebruik zo weinig mogelijk papier: kopieer papier dubbelzijdig, stuur e-mails.
- Eet plaatselijk vervaardigde seizoensproducten. Dat is niet alleen gezonder, maar ook beter voor het milieu!

VERANDER

SCHAKEL UIT. ZET LAGER. RECYCLE. LOOP

Hou een lijst bij van je acties om klimaatverandering te verminderen! Geef jezelf 6 weken lang punten voor elke actie die je tijdens die week ondernomen hebt. Tel aan het einde van die periode alle totalen op om te kijken wat je score is.

	Week 1:	Week 2:	Week 3:	Week 4:	Week 5:	Week 6:
Schakel uit.						
Doe gedurende een week zodra mogelijk de lichten uit. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Haal de oplader van je gsm uit het stopcontact als je telefoon is opgeladen. Als je dit een week lang doet, <i>krijg je 1 punt.</i>						
Zet je tv, stereo of computer een week lang volledig uit. Laat ze niet op stand-by staan. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Zet lager.						
Zet de verwarming thuis een week lang 1°C lager. <i>Je krijgt 10 punten.</i>						
Sluit een week lang deuren en ramen van verwarmde kamers. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Neem een week lang een snelle douche in plaats van een bad. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Beslis eerst voordat je de koelkast opent – laat de deur van de koelkast niet open. Als je dit een week lang volhoudt, <i>krijg je 1 punt.</i>						
Recycle.						
Breng oud glas naar de glasbak. <i>Je krijgt 1 punt.</i>						
Neem een week lang een hervulbare fles mee naar school in plaats van een blikje of een plastic wegwerpfles. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Neem een week lang een boodschappentas mee naar de supermarkt of hergebruik een plastic wegwerpszak. <i>Je krijgt 5 punten.</i>						
Loop.						
Ga te voet, fiets of neem het openbaar vervoer om heen en terug te gaan naar school en naar je naschoolse activiteiten. <i>Voor elke km krijg je 1 punt.</i>						
Andere.*						

*Ga naar de website www.climatechange.eu.com en kies een aantal extra activiteiten.

Je totale score na 6 weken:

Je naam en handtekening:

Getuigen (namen en handtekeningen):

VERANDER

SCHAKEL UIT. ZET LAGER. RECYCLE. LOOP.

Onderneem actie op school, thuis of bij het jeugdcentrum of de sportclub.

Het is leuker als je het samen doet!

- Zet een postercampagne op die mensen aanmoedigt om kleine veranderingen aan te brengen in hun dagelijks leven, zoals het doven van lichten, te voet gaan in plaats van de auto nemen, recyclen... Hang deze posters op school en in je buurt, je sportclub of jeugdcentrum.
- Organiseer een activiteit om geld in te zamelen om de dubbele beglazing van je sportclub te financieren. Hiermee help je het klimaat en de energierekening van de club zal ook aanzienlijk dalen.
- Praat met je schooldirectie over een milieuvriendelijke oplossing voor het verwarmen en luchten van klaslokalen, de energie-efficiëntie van het computerlokaal van de school en het recyclen van papier en ander afval.
- Organiseer een gesponsorde fietstocht en geef het geld dat je inzamelt aan een campagne tegen klimaatverandering. ■

BELOFTE 'KLIMAATVERANDERING HEBBEN WE ZELF IN DE HAND'

Wij, leerlingen van

(school en klas invullen) kunnen invloed hebben op klimaatverandering en beloven plechtig verantwoordelijke burgers te worden en onze CO₂-emissies te verminderen door kleine veranderingen in ons dagelijks gedrag.

Datum: Land:

Adres van de school:

.....

.....

Telefoonnummer van de school:

Naam van de leerkracht:

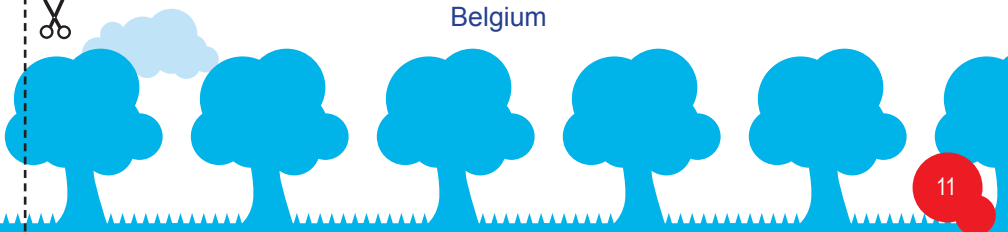
E-mailadres van de leerkracht:

***Gelieve de ondertekende beloftes
terug te sturen naar***

pledge@climatechange.eu.com

of per post naar:

European Commission
Environment DG
Information Centre
Office: BU-9 00/11
B-1049 Brussels
Belgium

Europese Commissie

KLIMAATVERANDERING HEB JE ZELF IN DE HAND.

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen

2007 — 16 blz. — 13,5 x 20,2 cm

ISBN 978-92-79-06216-2

KLIMAATVERANDERING HEB JE ZELF IN DE HAND.

ISBN 978-92-79-06216-2

9 789279 062162